

Фещенко Я. Б.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

СТРАХУВАННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна, що триває в Україні, спричиняє значні руйнування, завдає шкоди майну та інфраструктурі, викликає кризові явища в економіці. Природним є прагнення фізичних та юридичних осіб завчасно уникнути збитків, заподіяних унаслідок дії сторонніх обставин, до яких належить і війна.

До універсальних способів мінімізації ризиків традиційно належить страхування. Разом з тим, війна та бойові дії вносять принципові корективи і до стану справ у сфері страхування [1].

Але, незважаючи на війну, ринок страхування продовжує працювати. Більшість страховиків організували свою роботу, здійснивши евакуацію співробітників у безпечніші регіони, забезпечивши віддалену роботу персоналу, збереження технічних засобів та баз даних. Водночас страхові компанії зіштовхнулися з серйозними викликами.

Сьогодні на ринку нон-лайф працює 132 страхові компанії, а це 89% страхового ринку за обсягами діяльності, які продовжують своєчасно і в повному обсязі виконувати власні зобов'язання за договорами страхування та навіть укладати нові договори.

Фінансова спроможність страховиків під час дії воєнного стану прямо залежить від якості та структури їх активів і запасу капіталу у довоєнний період. Усі компанії потерпають від військових дій на території України. Так, суттєво знизилися обсяги продажів, особливо через роздрібні канали, є багато запитів від клієнтів на відтермінування чергових платежів та розірвання договорів страхування.

На страховому ринку сьогодні працюють 13 страховиків зі страхування життя. Усі вони провадять діяльність, обслуговують клієнтів та здійснюють страхові виплати.

Водночас компанії повідомляють про значне зниження надходжень страхових платежів, фіксуються обмеження в діяльності компаній, пов'язані зі складнощами організації зв'язку та роботи персоналу, ускладненим доступом до офісів та оригіналів документів. Усе це ускладнює здійснення страхових виплат, особливо внаслідок смерті осіб, застрахованих на окупованих територіях [3].

Сьогодні компанії адаптували ковідний досвід – більшість процесів як внутрішніх, так і з обслуговування клієнтів уже були налаштовані на дистанційний режим [2].

Страховики продовжують працювати та надають усю можливу сервісну підтримку клієнтам. В умовах дії воєнного стану компанії намагаються

максимально спростити процедури врегулювання подій – документи та заяви приймаються дистанційно. Також у деяких компаніях подовжені терміни щодо оплати чергових страхових внесків та розширені можливості клієнтів отримати компенсацію у разі самостійної організації та оплаті медичних послуг по добровільному медичному страхуванню [4].

Наразі страхування життя в Україні працює практично так само, як і до війни. Страхові виплати отримують як клієнти, що залишилися в Україні, так і ті, хто вимушено виїхав за кордон. Адже в угодах зі страхування життя територією покриття ризиків зазвичай є цілий світ – за виключенням регіонів, що підпадають під певні санкції. У life-страхуванні сам факт війни, перебування застрахованої людини в зоні військового конфлікту або необхідність тимчасової релокації до іншої держави не є причиною для відмови у виплаті.

Водночас, подія зазвичай не може бути визнана страховою, якщо вона відбулася безпосередньо або опосередковано внаслідок військових дій. Такими є правила більшості стандартних договорів страхування життя [5].

Страхова компанія може і відмовити у виплаті під час дії воєнного стану. Класичним винятком в українських і міжнародних договорах страхування є пошкодження або майнові збитки, які відбулися внаслідок воєнних дій чи знарядь війни. Для таких ризиків існує окремий страховий продукт, але він непопулярний через високу вартість. Тобто, все, що стосується куль, ракет, мін, осколків, ударних хвиль тощо і пошкоджень/поранень, спричинених ними, автоматично потрапляє в категорію винятків. За таких умов страхова компанія гарантовано відмовить у виплаті.

Окрім того, договори страхування не діють у зоні проведення бойових дій і на тимчасово окупованих територіях. Це стало нормою українського страхового ринку з 2014 року.

З 1 липня 2022 р. в Україні запрацювали нові ліміти по Автоцивілці. Розмір максимальної виплати на одного потерпілого за пошкодження майна становлять до 160 тис. гривень. А за шкоду, заподіяну здоров'ю чи життю потерпілому – до 320 тис. гривень.

Також збільшився максимальний ліміт виплати за Європротоколом. Його можна оформити самостійно, не викликаючи поліцію, якщо немає потерпілих, а учасники ДТП не мають претензій до спрощеної процедури оформлення аварії. За таким варіантом страхові компанії можуть відшкодувати до 80 тис. гривень.

Страхові компанії проводять виплати по КАСКО за стандартною процедурою, яка діяла й у мирний час. Тобто страховик спочатку вивчає матеріали справи, а потім вирішує щодо виплати. Винятками є події, які так чи інакше пов'язані з війною: кулі, снаряди, ударні хвилі тощо. Більшість СТО, з якими зазвичай співпрацюють страховики, зараз не працюють, тому виплати проводяться за рахунок власника автомобіля [2].

Щодо міжнародної автоцивілки, то НБУ рекомендує громадянам України, які виїжджають за кордон на власному автомобілі, придбати поліс «Зелена картка». Сьогодні укласти договір міжнародного страхування «Зелена картка» можна зі знижкою 50% в українських страховиків. Вартість полісу залежить від типу транспортного засобу, країни відвідування та терміну дії договору страхування. Поліси видаються на мінімальний строк – 15 днів, максимальний – не перевищує 1 рік [6].

Що стосується туристичного страхування, то слід зазначити, що якщо на початку повномасштабної війни українців впускали в інші країни без туристичної страховки, то наразі поліс є необхідним. Такий вид страхування й досі є обов'язковим для подорожей світом і Європою, якщо особа не стає на облік як біженець [2].

Отже, незалежно від введення в Україні воєнного стану договори страхування є чинними та продовжують діяти зі стандартними форс-мажорними обставинами. Станом на сьогодні воєнні ризики не покриваються, а зона бойових дій і тимчасово окуповані території нашої держави виключаються із зони покриття.

Список використаних джерел:

1. Страхування під час війни. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/14/685760/> (дата звернення: 05.11.2022).
2. Які страхові виплати можна отримати під час війни. URL: <https://finance.ua/ua/insurance/strahovi-vyplaty> (дата звернення: 05.11.2022).
3. Під час дії воєнного стану ринок страхування продовжує працювати – результати опитування. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voennogo-stanu-rinok-strahuvannya-prodovjuje-pratsyuvati--rezultati-opituvannya> (дата звернення: 05.11.2022).
4. Страхування під час воєнного стану. Питання та відповіді. URL: <https://unika.ua/ru/blog/strakhuvannya-pid-chas-voennogo-stanu-pitannya-ta-vidpovidi/> (дата звернення: 05.11.2022).
5. Заради життя: як працює ринок life-страхування під час війни. URL: <https://speka.media/zaradi-zittya-yak-pracyuje-rinok-life-strahuvannya-pid-cas-viini-937m1v> (дата звернення: 05.11.2022).
6. Громадянам, які виїжджають за кордон на власному автомобілі, необхідно мати поліс «Зелена картка». URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/gromadyanam-yaki-viyidjayut-za-kordon-na-vlasnomu-avtomobili-neobhidno-mati-polis-zelena-kartka> (дата звернення: 05.11.2022).

Науковий керівник: **Мельник О.І.**, кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна